

QASHQADARYO VILOYATIDA TURISTIK AGLOMERATSIYASINI OPTIMAL JOYLASHTIRISH BOSQICHLARI

i.f.d, professor. Muxitdinov Xudayor Suyunovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Toshev Nurbek Janon o'g'li

Qarshi davlat universiteti Turizm va marketing kafedrası mustaqil tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14649611>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Optimal joylashtirish uchun viloyatning turistik salohiyati, ya'ni madaniy-tarixiy obidalar, tabiiy resurslar, ekologik zonalar va boshqa diqqatga sazovor joylar asosiy o'rinni egallaydi.

Keywords: hududiy resurslardan samarali va uzoq muddatli foydalanish, iqtisodiy geografiya, mehmonxonalar, restoranlar va ko'ngilochar maskanlar qurish.

Kirish: Mintaqa turistik aglomeratsiya shaklida rivojlantirilganda, sayyohlar uchun keng ko'lamli xizmatlar va imkoniyatlar yaratiladi, bu esa mintaqaga sayyohlar oqimini ko'paytiradi. Shunday qilib, mintaqada mavjud tabiiy va madaniy resurslardan samarali foydalanish orqali turistik salohiyat to'liq amalga oshiriladi. Bu esa, hududning turistlarga bo'lgan jozibadorligini oshiradi, turizmga investitsiyalar oqimini jalb qiladi va mahalliy iqtisodiyotni mustahkamlash imkonini beradi.

Turistik aglomeratsiyalar barqaror rivojlanishni rag'batlantirish uchun muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon atrof-muhitni himoya qilish, resurslardan oqilona foydalanish va mahalliy aholini iqtisodiy rivojlanish jarayoniga jalb qilish orqali amalga oshiriladi. Barqaror turizm ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy jihatlarining uyg'unligini ta'minlab, uzoq muddatli rivojlanishni kafolatlaydi. Shu bilan birga, atrof-muhitning ifloslanishini kamaytiradi, mahalliy aholining turizm bilan bog'liq daromadlarini oshiradi va hududiy resurslardan samarali va uzoq muddatli foydalanishni ta'minlaydi.

Turistik aglomeratsiyalarni iqtisodiy samaradorlik va o'sish nazariyasi turli olimlar tomonidan o'rganilgan. **Paul Krugman**, Nobel mukofoti sovrindori, o'zining **"Yangi iqtisodiy geografiya"** (New Economic Geography) nazariyasida iqtisodiy faoliyatning geografik joylashuvini va o'sishini tahlil qiladi. U aglomeratsiya jarayonini tushuntiradi va iqtisodiy faoliyatning muayyan hududlarda to'planishining samaradorlik va o'sishga qanday ta'sir qilishini o'rganadi. Krugmanning modeli turizm aglomeratsiyalarini ham o'rganishda foydali, chunki u iqtisodiy faoliyatning klasterlashuvi orqali mintaqaviy o'sish va raqobatbardoshlikni tushuntirishga yordam beradi. Robert Solow 1950-yillarda ishlab chiqqan Solow o'sish modeli iqtisodiy o'sishni kapital, ishchi kuchi va texnologik rivojlanish omillari bilan bog'laydi. Solowning iqtisodiy o'sish modeli turistik aglomeratsiyalar doirasida foydalanilishi mumkin, chunki bu nazariya resurslar samaradorligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish orqali iqtisodiy faoliyatni qanday rivojlantirish mumkinligini ko'rsatadi.

Ushbu tadqiqotlar iqtisodiy geografiya, o'sish nazariyalari va turizm sohasidagi tadqiqotlar bilan bog'liq bo'lib, aglomeratsiyani chuqur o'rganishga alohida rol o'ynagan.

Mintaqada turistik aglomeratsiyalarni tashkil qilish bosqichlari bir necha muhim jarayonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu bosqichlar mintaqaviy turizmni rivojlantirish uchun muhim strategik rejalashtirish va resurslarni samarali boshqarishni talab etadi.

Birinchi tahlil qilish va tadqiqot bosqichi bo'lib, mintaqaning tabiiy, madaniy va iqtisodiy salohiyati o'rganiladi. Shu jumladan, mavjud sayyohlik joylari, infratuzilma, xizmat ko'rsatish darajasi va mahalliy resurslar baholanadi. Bozor tadqiqoti, Sayyohlar ehtiyojlari, afzalliklari va talablari bo'yicha tadqiqotlar o'tkazilib, potensial turistik oqim va turlari aniqlanadi. Raqobatbardoshlik tahlil qilinadi, mintaqaning boshqa hududlarga nisbatan raqobatbardosh jihatlari va kamchiliklari aniqlanadi.

Ikkinchi bosqich, strategik rejalashtirish bosqichi bo'lib, turistik maqsad va strategiyalarni belgilaydi. Mintaqani qanday turistik maqsadlar uchun rivojlantirish kerakligini aniqlash (ekoturizm, madaniy turizm, sog'lomlashtirish turizmi va h.k.). Bunda uzoq muddatli strategiyalar ishlab chiqiladi. Mintaqaning brendi yaratiladi. Mintaqani sayyohlar orasida taniqli qilish uchun uni noyob turistik brend sifatida shakllantirish. Bu brend mintaqaning o'ziga xos jihatlari va madaniy boyliklarini aks ettirishi kerak. Mintaqaviy hamkorlikni shakllantirish, hududiy tashkilotlar va mahalliy tadbirkorlar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish va turizm rivojlanishiga hissa qo'shadigan klasterlar yaratishni ko'zda tutadi.

Uchinchi bosqich, infratuzilma va xizmatlar yaratish bosqichi bo'lib, transport va logistika infratuzilmasini yaxshilaydi. Sayyohlar uchun qulay va xavfsiz transport yo'nalishlari, yo'lovchi va yuk tashish xizmatlari yaratiladi. Mintaqaning sayyohlik maskanlari o'rtasidagi bog'lanishlarni kuchaytirish, mehmonxonalar, restoranlar va ko'ngilochar maskanlar qurish, mintaqada zamonaviy talablar asosida turizm xizmatlarini taqdim etuvchi infratuzilmani yaratish, axborot markazlari va gid xizmatlarini rivojlantirish, Sayyohlarga kerakli axborotlarni oson topishlari uchun turistik axborot markazlari tashkil qilish uchun, malakali gidlar xizmatini yo'lga qo'yiladi.

To'rtinchi bosqich, marketing va reklama bosqichi bo'lib, targ'ibot kampaniyalari, raqamli marketing va boshqa reklama kanallari orqali mintaqaning turistik salohiyatini keng miqyosda targ'ib qiladi. Mahalliy va xalqaro ko'rgazmalar, festivallar va tadbirlarda ishtirok etish uchun turistik paketlarni ishlab chiqiladi. Mintaqa bo'ylab sayohat qilish uchun turistik paketlarni shakllantiriladi va bu paketlar mehmonxona, transport va ekskursiyalarni o'z ichiga oladi. Onlayn platformalarni rivojlantirish orqali, sayyohlar uchun mintaqaning turistik xizmatlari, ekskursiyalari va tadbirlarini onlayn tarzda buyurtma qilish imkoniyatini yaratiladi. **Beshinchi bosqich, monitoring va rivojlantirish bosqichi bo'lib, natijalarni tahlil qilish**, mintaqaga kelayotgan sayyohlar soni, ularning qoniqish darajasi, xizmatlar sifatini doimiy monitoring qilish, **tashqi sarmoyalar jalb qilish**: mahalliy va xalqaro sarmoyalarni jalb qilish uchun moliyaviy manbalar va grantlarni izlash.

Xususiy sektor bilan hamkorlikni mustahkamlash, **innovatsion texnologiyalarni joriy etish**, raqamli texnologiyalar va zamonaviy turizm xizmatlarini takomillashtirish orqali mintaqani yanada jozibador qilish kabi mintaqaning turistik aglomeratsiya sifatida shakllanishini ta'minlaydi va bu jarayon mintaqaviy iqtisodiyotga katta foyda keltiradi, sayyohlar oqimini ko'paytiradi va mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlari yaratadi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida" qonuni 2019-yil 18-iyul, O'RQ-549-son O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. [20.12.2022]. <https://president.uz/oz/lists/view/5774>

2. R.Butler. Tourism Area Life Cycle: Contemporary Tourism Reviews-2006. P.45-46
3. D. Ioannides "Tourism in the Age of Globalisation" 2000. P.90-112
4. Leiper N.Tourism system: an interdisciplinary perspective. Palmerston North, New Zealand: Department of Management Systems, Business Studies Faculty, Massey University, 1990, 289 p
5. Qodirov, F. "OPTIMIZATION OF TELECOMMUNICATIONS POWER SUPPLY SYSTEMS BASED ON RELIABILITY CRITERIA." Science and innovation 2.A12 (2023): 15-20.
6. F Qodirov. Aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatishning rivojlanishini iqtisodiy-matematik modellashtirish. Scienceweb academic papers collection . 2023/1/1.
7. F Qodirov. Zamonaviy to'lov tizimlari tahlili va elektron pul birliklari. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1.
8. Farrux Qodirov. Zamonaviy trenajyor va simulyatsiya qiluvchi dasturlarning hozirgi kundagi ahamiyati. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
9. Farrux Qodirov. BUSINESS INNOVATION MODEL OF INCOME AND COSTS FROM THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
10. Farrux Qodirov. ECONOMIC-MATHEMATICAL MODELING OF THE DEVELOPMENT OF THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
11. Farrux Qodirov. THE PLACE OF ECONOMETRICAL MODELING OF HEALTHCARE QUALITY IMPROVEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
12. Farrux Qodirov. DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SYSTEM OF MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
13. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 128-130.
14. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "IMPORTANCE OF KASH-HEALTH WEB PORTAL IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 80-83.